

موضوع شناسی

برخی از اماکن

مکه مکرمه

و مدینه منوره

محمد حسین فلاح زاده

روشن است که «حکم» و «موضوع» دو رکن از ارکان اصلی یک فتوا را تشکیل می‌دهند و شناخت درست موضوعات احکام، در تطبیق حکم شرعی بر آن موضوع، تأثیر بسزایی دارد. تا زمانی که موضوع حکمی در مقام استنباط حکم شرعی برای فقیه، و در مقام عمل به تکلیف برای مکلف واضح و شفاف نباشد، معلوم نیست فتوای فقیه مطابق با حکم واقعی و عمل مکلف نیز مطابق با تکلیف واقعی او باشد؛ لذا یکی از وظایف مهم صاحبان فتوا در موضوعات مستنبطه احکام شرعی، مراجعه به ادله مربوط به آن و دقت عمیق در تک تک آنها و جمع بندی و نتیجه گیری و استنباط آن موضوعات است تا بتواند حکم مربوط به آن را صادر کند. وظیفه مقلد و مقلد در موضوعات غیر مستنبطه که شناخت آنها برعهده مکلفین است که در حد نیاز با مراجعه به عرف (عام یا خاص) موضوع را بشناسند و تکلیف را مشخص سازند. هرچه موضوع از اهمیت بیشتری برخوردار باشد و افراد بیشتری را در بر بگیرد و مورد ابتلای افراد زیادتری باشد، ضرورت شناخت آنها بیشتر خواهد شد. بی شک موضوعات مرتبط با مناسک حج دارای چنین ویژگی‌هایی است. در این نوشته به بررسی چند موضوع مورد ابتلای حجاج و مرتبط با احکام عمره و حج می‌پردازیم:

شماره ۸۹ / پاییز ۱۳۹۳

میقات

۶

موضوع شناسی برخی از اماکن مکه مکرمه و مدینه منوره

* احرام در میقات یا محاذی آن

برای کسی که به مکه می‌رود و قصد به جا آوردن اعمال عمره یا حج را دارد یا از اعمالی که پیشتر به جا آورده، بیش از یک ماه گذشته یا لااقل ماه قمری تجدید شده و عذری نداشته باشد، باید در یکی از میقات‌های پنج‌گانه؛ ذوالحلیفه (مسجد شجره)، جُحفه، وادی عقیق، قرن المنازل و یلملم، مُحرم شود و چنانچه از میقات عبور نمی‌کند و از راه دیگری می‌رود که با میقات برخورد ندارد، باید در محاذی میقات مُحرم شود:

۱. هرگاه از راهی برود که به هیچ یک از میقات‌ها عبورش نیفتد، باید از محاذات میقات احرام ببندد. (مناسک محشّی، مسأله ۲۰۷)
۲. اگر حایض نتواند تا وقت پاک شدن صبر کند، احتیاط آن است که نزدیک مسجد مُحرم شود و در جُحفه یا محاذی آن احرام را تجدید کند. (مناسک محشّی، مسأله ۲۰۵)

تعریف محاذی میقات

محاذی میقات، جایی است که وقتی شخص عازم مکه به آنجا رسید، میقات در سمت راست یا چپ او قرار گیرد؛ یعنی اگر خطی را از محل میقات به سوی آن شخص که به سمت مکه می‌رود، ترسیم کردیم زاویه قائمه‌ای تشکیل شود.

مسأله: «محاذات» آن است که کسی که می‌رود به طرف مکه، به جایی برسد که میقات در طرف راست یا چپ او واقع شده؛ به خط راست، به طوری که اگر از آنجا بگذرد میقات متمایل به پشت او شود. (مناسک محشّی، مسأله ۲۱۳)

هرچند محاسبه دقیق ضرورتی ندارد و به مقداری که در عرف مسامحه می‌شود و مورد توجه قرار نمی‌گیرد، جلوتر از آن نقطه یا بعد از آن، مُحرم شدن اشکال ندارد؛ چون برای عموم مردم به ویژه در گذشته که امکانات امروزی برای تعیین محاذی میقات وجود نداشت، بعید است که شارع مقدس در این مورد سخت‌گیری کرده و اینگونه دقت‌های دشوار و گاهی غیر ممکن را از مکلف خواسته باشد؛ لذا اگر اندکی تفاوت درجه زاویه داشت اشکال ندارد. اما اگر تفاوت به گونه‌ای زیاد است که حتی برای عرف نیز قابل اغماض و مسامحه نیست، نمی‌توان آنجا را محاذات میقات شمرد.

مسأله: محاذات ثابت می‌شود به علم و به دو شاهد عادل و اگر اینها ممکن نشود، اگر گمان حاصل شد، از قول کسانی که مطلع به آن مکان‌ها هستند ظاهراً کافی است، بلکه

از قول کسانی که اهل خبره هستند و از روی قواعد علمیه محاذات را تعیین می‌کنند، اگر گمان حاصل شود ظاهراً کافی است. (مناسک محشی، مسأله ۲۱۴)

حضرت امام خمینی رحمته الله علیه قول اهل خبره را - هرچند موجب گمان نیز شود - کافی می‌دانند، ولی برخی از فقها حصول اطمینان را لازم شمرده‌اند.

آیت الله سیستانی در مورد کیفیت به دست آوردن محاذات میقات و عدم ضرورت دقت عقلی و کفایت صدق عرفی می‌فرمایند:

«اگر دو خط متقاطع را فرض کنیم که زاویه قائمه‌ای را تشکیل می‌دهند و یکی از آنها از مکه می‌گذرد و دیگری از میقات، نقطه تقاطع، محل محاذات با میقات است و معیار در این امر صدق عرفی است نه دقت عقلی.» (مناسک محشی، مسأله ۲۱۳)

آیت الله سبحانی نیز در حاشیه متن مناسک امام خمینی رحمته الله علیه آورده‌اند:

«یا اینکه فاصله بین او تا مکه همان فاصله میقات تا مکه باشد، به شرط اینکه عرفاً گفته شود میقات در طرف راست یا چپ او قرار دارد. بلکه هر کجا که عرفاً محاذات صدق کند کافی است و نیازی به احراز دو وجه فوق نیست.» (کتاب الحج، ج ۲، ص ۵۲۶).

حال با توضیحات ارائه شده، به بررسی موضوعی دو نقطه مورد اختلاف؛ یعنی محاذات دو میقات معروف جحفه و قرن المنازل می‌پردازیم:

اکنون بیشتر حاجیان از مواقیت سه گانه ذوالحلیفه (مسجد شجره)، جحفه و قرن المنازل محرم می‌شوند. اما نسبت به میقات شجره، اکثر قریب به اتفاق حجاج مسیر مدینه، بدون هیچ زحمتی به میقات شجره رفته و در آنجا محرم می‌شوند و کمتر کسی است که از راه بیابان حد فاصل دو میقات شجره و وادی عقیق یا شجره و جحفه به مکه برود تا نیاز به شناخت محاذی میقات باشد یا احرام از شجره را عمداً یا نسیاناً یا با عذر ترک کرده باشد یا در صحت آن مشکل داشته باشد و نیاز به احرام یا تجدید از محاذی میقات باشد. لذا پرداختن به آن، ثمره چندانی ندارد اما نسبت به محاذی دو میقات دیگر، امروزه بحث جدی نسبت به شهر جدّه و فرودگاه جدید (مبنى الحجاج) وجود داشته و دارد که آیا محاذی میقات است یا نه و همین امر سبب تشکیک در مسأله و پدید آمدن فتاوای مختلف گردیده که به نمونه‌هایی از آنها اشاره می‌کنیم:

امام خمینی رحمته الله علیه در مناسک حج خود آورده‌اند:

«کسانی که با هواپیما به حج می‌روند و می‌خواهند بعد از حج به مدینه مشرف شوند، احتیاط آن است که بدون احرام بروند «جده» و از اهل اطلاع مورد اعتماد تحقیق کنند

اگر جده یا «حده» معلوم شد، محاذی با یکی از میقات ها است، از آنجا محرم شوند و الا بروند به میقات دیگر؛ مثل جحفه و از آنجا محرم شوند، و اگر نتوانستند به جحفه یا به میقات دیگر بروند با نذر از جده محرم شوند و بهتر آن است که در «حده» تجدید احرام کنند اگرچه لازم نیست.» (مناسک محشی، مسأله ۲۱۲)

بسیاری از مراجع معظم تقلید، احرام از جده را کافی ندانسته‌اند و نظرات خود را در حاشیه مسأله ۲۱۲ مناسک امام خمینی آورده‌اند که ملاحظه آنها خالی از لطف نیست:

آیت الله تبریزی: «محاذات جدّه با یکی از مواقیت ثابت نیست بلکه اطمینان به عدم محاذات آن است. پس احرام از جدّه مجزی نیست و بر حاجی لازم است از محل خود یا در راه قبل از رسیدن به جدّه، به مقداری که قابل ملاحظه باشد - هر چند در هواپیما باشد - نذر احرام نموده و از محلّ نذر احرام ببندد و یا به یکی از مواقیت رفته، احرام ببندد و یا به رابع برود و آنجا با نذر احرام، محرم شود.»

آیت الله خامنه‌ای: «نمی‌توانند در جدّه برای عمره تمتّع اختیاراً محرم شوند؛ زیرا جدّه نه میقات است، نه محاذی میقات؛ بلکه برای احرام باید به یکی از میقات ها، مثل جُحفه بروند و در صورتی که نتوانند به یکی از میقات‌ها بروند، احتیاط واجب این است که با نذر از جدّه احرام ببندند.»

آیت الله خویی: «احرام از جده، حتی با فرض محاذی بودن آن با میقات، مجزی نیست و بر حاجی لازم است که در صورت امکان به یکی از مواقیت برود یا از وطن خود یا در راه، قبل از رسیدن به جده به مقداری که قابل ملاحظه باشد، هر چند در هواپیما باشد، نذر احرام نموده و از محل نذر احرام ببندد و یا اینکه پس از ورود به جده، به محلی که رابع نام دارد برود و از آنجا با نذر احرام، قبل از میقات احرام ببندد.»

آیت الله سبحانی: «با ملاحظه نقشه‌های جغرافیایی، وسط شهر جده و سالن بزرگ فرودگاه قبل از پل بزرگ محاذی جحفه است و جحفه در طرف چپ محرم قرار می‌گیرد. البته در صورت احرام از جده احتیاطاً در ادنی الحل احرام را تجدید کند.»

آیت الله سیستانی: «با ملاحظه نقشه‌های جغرافیایی، نقطه محاذی جحفه، در جنوب شرقی جده واقع است و لذا با نذر می‌شود در فرودگاه جده احرام بست؛ زیرا قبل از میقات واقع است و اما نذر احرام در هواپیما یا قبل از آن، با علم به اینکه به ناچار زیر سایه خواهد رفت مورد اشکال است.»

آیت الله صافی، آیت الله گلپایگانی: «جایز نیست از جدّه با نذر محرم شوند بلکه باید به جحفه رفته، از آنجا محرم شوند.»

آیت الله فاضل: «محاذات جدّه با هیچ یک از میقات‌ها ثابت نیست. بنابراین، باید یا به میقات یا محاذات میقات برود ولی برای عمره مفرده می‌تواند از ادنی الحل محرم شود.»

آیت الله مکارم: «محاذات جدّه با هیچ یک از میقات‌ها ثابت نیست. بنابراین باید یا به میقات یا به محاذات میقات برود و یا اگر نمی‌تواند احتیاطاً نذر کند و در ابتدای حرم تجدید احرام کند.»

آیت الله نوری: «اگر از جدّه مستقیماً عازم مکه شوند میقات آنان «جحفه» است.»
آیت الله اردبیلی: «احرام از محاذی غیر مسجد شجره مجزی نیست و باید یا به جحفه بروند و یا با نذر محرم شوند.»

آیت الله بهجت: «احوط در مورد کسی که از جدّه به حج می‌رود این است که از محاذی میقاتی که اقرب به وی است احرام ببندد. (مناسک، مسأله ۱۷۳) کسانی که با هواپیما به جدّه می‌روند، در صورتی که رفتن به جحفه یا میقات دیگر همراه با مشقت و دشواری باشد می‌توانند با نذر در جدّه محرم شوند و کفایت می‌کند. (مناسک، س ۳۹).

شایان ذکر است محاذی بودن یا نبودن جدّه یا مکانی دیگر با مواقیت، نه حکم فقها و نه از موضوعات مستنبطه است که وظیفه مجتهد باشد، بلکه وظیفه عرف و اهل اطلاع است و نظر فقیه، چنانچه آشنای به موضوعات نباشد اعتبار ندارد.

مسأله: «شخصی که می‌خواهد از محاذی میقات محرم شود، اگر محاذات را نداند باید از اهل اطلاع مورد وثوق بپرسد و قول مجتهد که اهل اطلاع به آن مکان‌ها نیست اعتبار ندارد...» (مناسک، مسأله ۲۱۱)

مگر آنکه خود آگاه به این امر باشد یا مستند به قول اهل خبره و موجب اطمینان شود.
مسأله: «شخصی که می‌خواهد از محاذی میقات محرم شود اگر محاذات را نداند باید از اهل اطلاع مورد وثوق بپرسد و قول مجتهد که اهل اطلاع به آن مکان‌ها نیست اعتبار ندارد.»

اکنون پس از نگاه اجمالی به فتاوی فقها در مورد احرام از محاذی میقات به بررسی

موضوعی میقات جحفه و قرن المنازل توجه فرمایید:

صورتجلسه موضوع شناسی محاذات میقات جحفه

تاریخ: ۱۳۹۳/۰۴/۳۰

بسم الله الرحمن الرحيم

صورتجلسه شماره ۴:

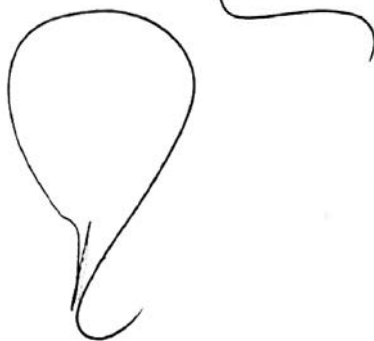
در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۷ ه. ش تحقیقات میدانی، مشاهدات و اندازه گیریهای لازم، با حضور در فرودگاه جده و میقات جحفه از اندازه گیری مختصات جغرافیایی برای به دست آوردن محاذات میقات جحفه و یلملم و رفع شبهه نسبت به محاذی بودن یا نبودن فرودگاه جده نسبت به دو میقات مذکور انجام پذیرفت، (پیوست ۱) و در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۳۰ ه. ش نتیجه تحقیقات بر روی تصاویر دقیق ماهواره ای مناطق مذکور پیاده سازی و با اندازه گیری های انجام شده و با عنایت به فتوهای فقهای بزرگوار نسبت به تعریف مجازات میقات نتیجه به شرح ذیل اعلام می گردد.

الف: فرودگاه جده و حتی شهر جده از محاذی میقات جحفه گذشته و محاذی میقات از آن سمت در دریای سرخ واقع می شود. (پیوست ۲)

ب: نسبت به محاذی یلملم نیز فرودگاه جده و حتی شهر جده، به هیچ وجه محاذی میقات نیست و برای کسی که از طریق جده به مکه می رود محاذی میقات عبور نخواهد کرد. (پیوست ۳)

محمد حسین فلاح زاده

محمد حسین فلاح زاده:

مهندس محمود محبی:

دکتر حمید مجیری:

موقعیت میقات جحفه و فرودگاه جدّه

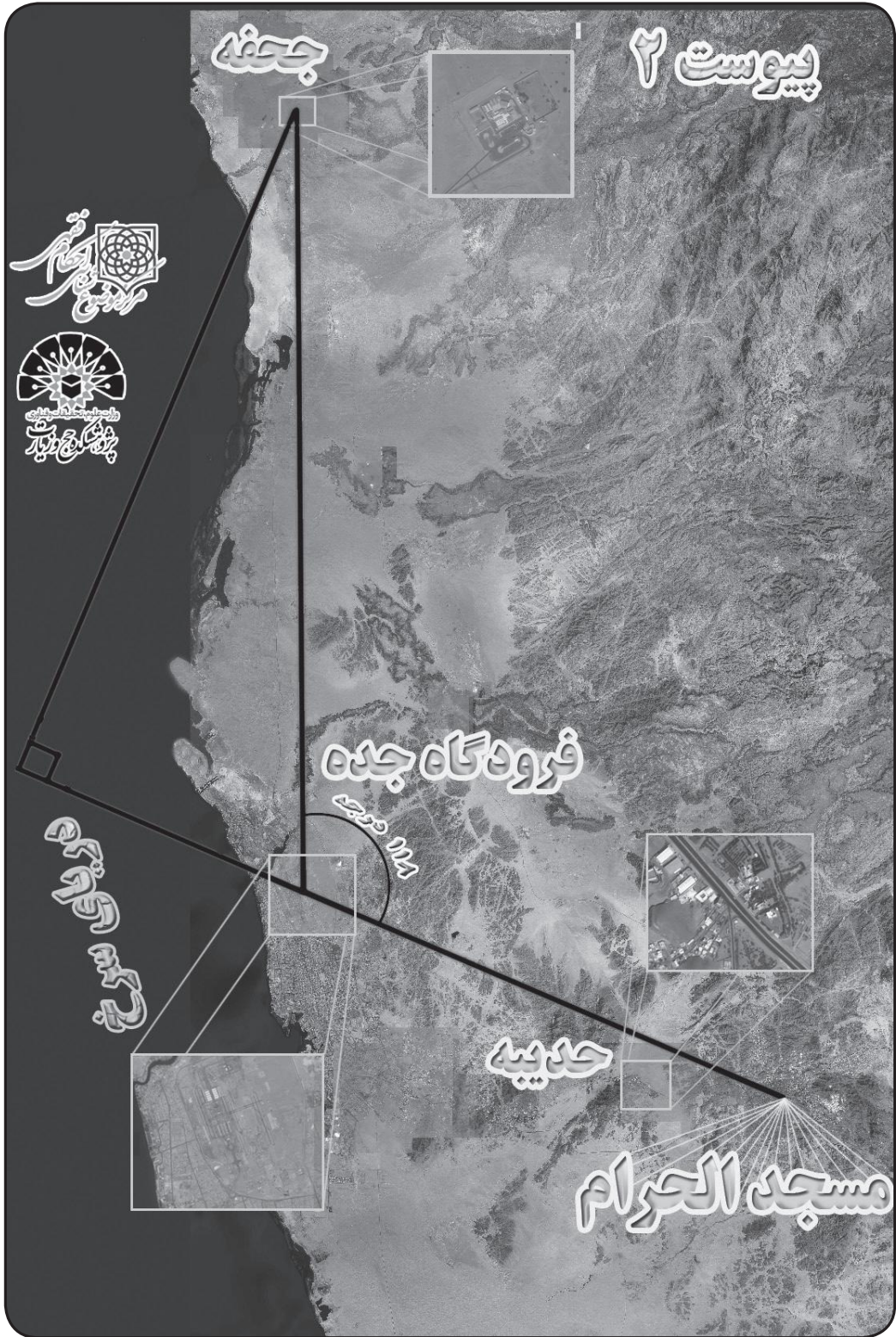
شماره ۸۹ / تابستان ۱۳۹۳

میقات

۱۲

موضوع شناسی برخی از اماکن مکه مکرمه و مدینه منوره

مجازات میقات جحفه

شماره ۸۹ / پاییز ۱۳۹۳

میقات

۱۴

فقه حج

تاریخ: ۱۳۹۳/۰۴/۳۰

بسم الله الرحمن الرحيم

صور تجلسه شماره ۵:

در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۷ ه. ش تحقیقات میدانی مشاهدات و اندازه گیریهای مختصاتی جهت به دست آوردن محاذات میقات قرن المنازل و محاذی بودن یا نبودن «مسجد محرم» که نزدیک شهر طائف قرار دارد و زائرنانی که از آن مسیر به مکه می روند در آن مکان محرم می شوند، صورت گرفت، و در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۳۰ نتیجه آن تحقیقات بر روی تصاویر دقیق ماهواره ای پیاده و نتیجه آن به شرح ذیل اعلام می گردد.

الف: محلی که اکنون مسجد محرم نزدیک دو شهر طائف و هدا ساخت شده و به عنوان مسجد میقات یا «میقات محرم» شهرت دارد. با مسامحه عرفیه و عدم لزوم دقت زاید در محاذات میقات قرن المنازل قرار دارد. (پیوست ۱)

ب: با دقت عقلی و محاسبه دقیق ریاضی محاذی میقات برای کسی که از طریق طائف به مکه می رود کمی جلوتر از (میقات محرم) قرار دارد (پیوست ۲)

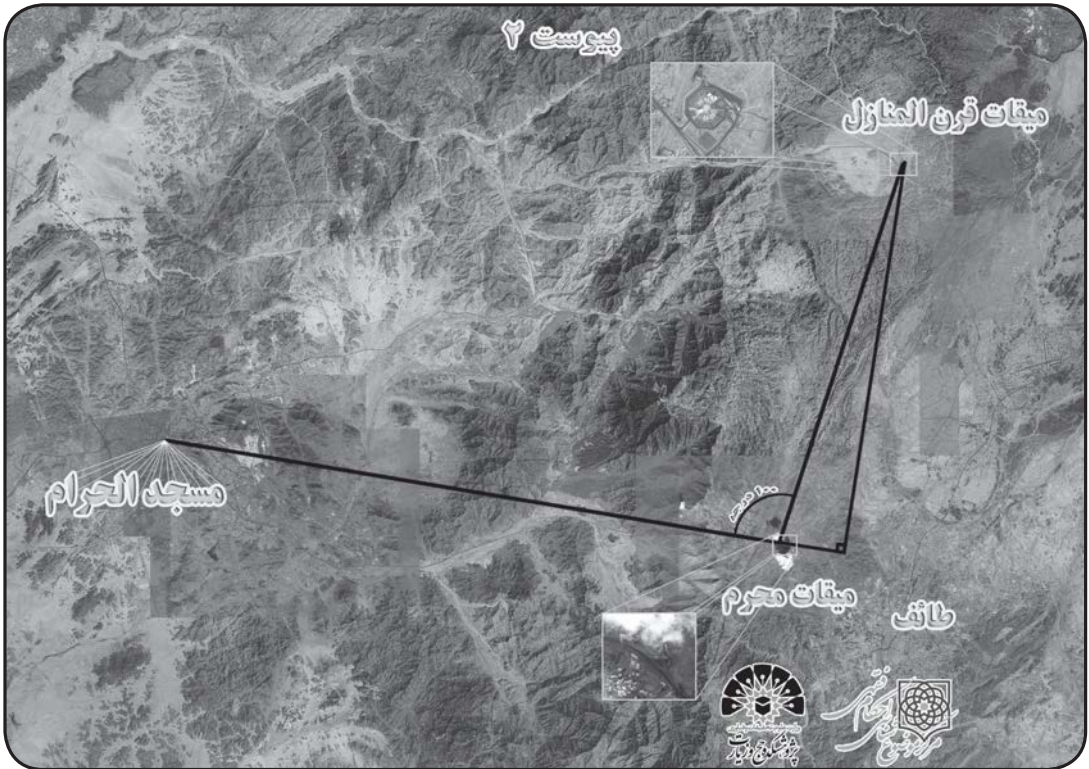
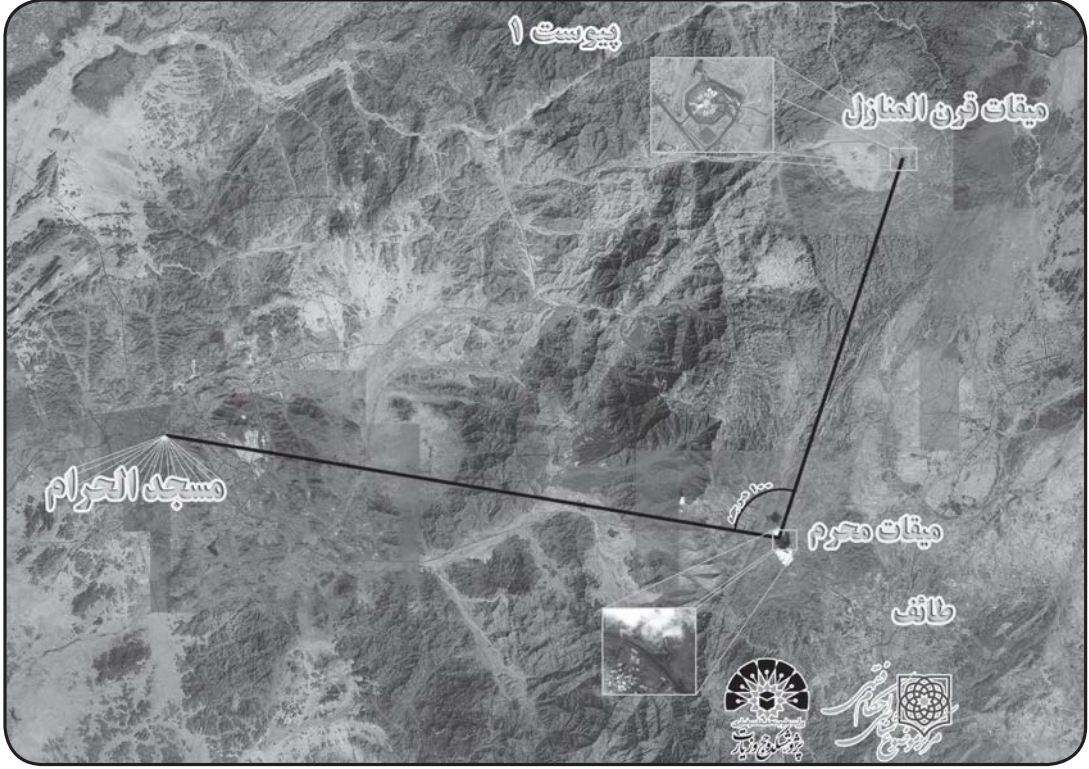
محمد حسین فلاح زاده:

مهندس محمود محبی:

دکتر حمید بحیرانی:

محاذی میقات قرن المنازل

مسجد شجره و حد ترخص مدینه

از شرایط قصر صلاة، گذشتن از حد ترخص است. بنابراین، شخص مسافر چنانچه از وطن یا از جایی که قصد ده روز کرده و یا به جهت ۳۰ روز ماندن با تردید نماز را کامل می‌خواند، سفر را آغاز کند. اگر پیش از حد ترخص بخواند نماز بخواند، کامل است و چنانچه به حد ترخص برسد نماز شکسته است و نسبت به روزه نیز اگر قبل از ظهر به سفر می‌رود تا پیش از رسیدن به حد ترخص افطار آن جایز نیست.

هرچند اغلب مسافران و زائران ایرانی به جهت اینکه کمتر از ۱۰ روز در مدینه منوره می‌مانند نمازشان در مسجد شجره شکسته و حکم تخییر در مدینه نیز شامل مسجد شجره نمی‌شود چون خارج از شهر است و آن حکم به فتوای برخی از فقها اختصاص به مسجد النبی دارد و به فتوای برخی دیگر در خارج مدینه و در شهر نیز جاری است، هرچند قائل به جریان حکم تخییر در تمام مدینه فعلی نیز باشیم - که فتوای برخی از مراجع نیز اینچنین است - باز شامل مسجد شجره نخواهد بود. اما از آنجا که بسیاری از اهالی مدینه پیرو اهل بیت هستند و این سوال برای آنها مطرح است که آیا مسجد شجره خارج ترخص مدینه است یا نه، و همچنین برخی از اعضای بعثه و ستاد حج که با قصد عشره در مدینه نماز را تمام می‌خوانند هنگام عزیمت به مکه، نسبت به نماز در مسجد شجره سوال دارند. لذا در تحقیق میدانی که توسط کارشناسان مرکز موضوع‌شناسی احکام فقهی و سازمان جغرافیایی صورت گرفته، معلوم شد که مسجد شجره در خارج ترخص مدینه نیست لذا این افراد باید در مسجد شجره نماز را کامل بخوانند.

یادآوری می‌گردد هرچند طریق قدیم شجره در برخی نقاط از ترخص مدینه خارج می‌شود ولی پس از طی مسیر وقتی که به مسجد شجره می‌رسد وارد محدوده ترخص می‌گردد لذا زائرانی که قصد احرام یا نماز در مسجد شجره را دارند چون پس از بیرون رفتن از مدینه و ترخص آن مجدداً وارد محدوده ترخص می‌شود و از اول نیز این تصمیم را داشته‌اند، مسافر محسوب نمی‌شوند، لذا در مسجد شجره باید نماز را کامل بخوانند. در این جا به گزارش تعیین حد ترخص توجه فرمایید:

صور تجلسه شماره ۳:

در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۰ ه. ش تحقیقات میدانی شامل مشاهدات و اندازه گیری مختصات جغرافیایی جهت به دست آوردن حدود ترخص راه های مدینه منوره منتهی به مسجد شجره انجام پذیرفت و نتیجه اندازه گیری فواصل، مشاهدات و پرس و جو از اهالی محل معلوم گردید که مدینه منوره از سمت جاده قبا تا نزدیک مسجد شجره توسعه یافته و فاصله باقیمانده تا مسجد خارج ترخص نیست. اما نسبت به جاده قدیم مکه شبهه وجود داشت، که در تاریخ ۱۳۹۳/۴/۳۰ ه. ش نتیجه تحقیقات بر روی تصاویر دقیق ماهواره ای منطقه پیاده سازی گردید. که فواصل مربوطه از آخرین خانه های مدینه (در جایی که به طور قطع جزو شهر محسوب می شود) تا مسجد شجره به شرح ذیل می باشد.

الف) فاصله آخرین خانه های طریق قبا تا مسجد شجره ۱۲۶۰ متر است که کمتر از حد ترخص می باشد، (پیوست ۱) ،
ب) فاصله آخرین خانه های طریق قدیم (که از روی وادی عقیق می گذرد) تا مسجد شجره ۴/۱۱۰ کیلومتر می باشد، (پیوست ۲) ،

هر چند مسجد شجره از طریق قدیم خارج ترخص مدینه محسوب می شود، و در فاصله بین دو طریق نیز به جهت قوس جاده در چند نقطه از ترخص مدینه خارج می شود، (پیوست ۳)، اما مجدداً پس از رسیدن به مسجد شجره به محدوده کمتر از ترخص وارد می شود، (پیوست ۴)

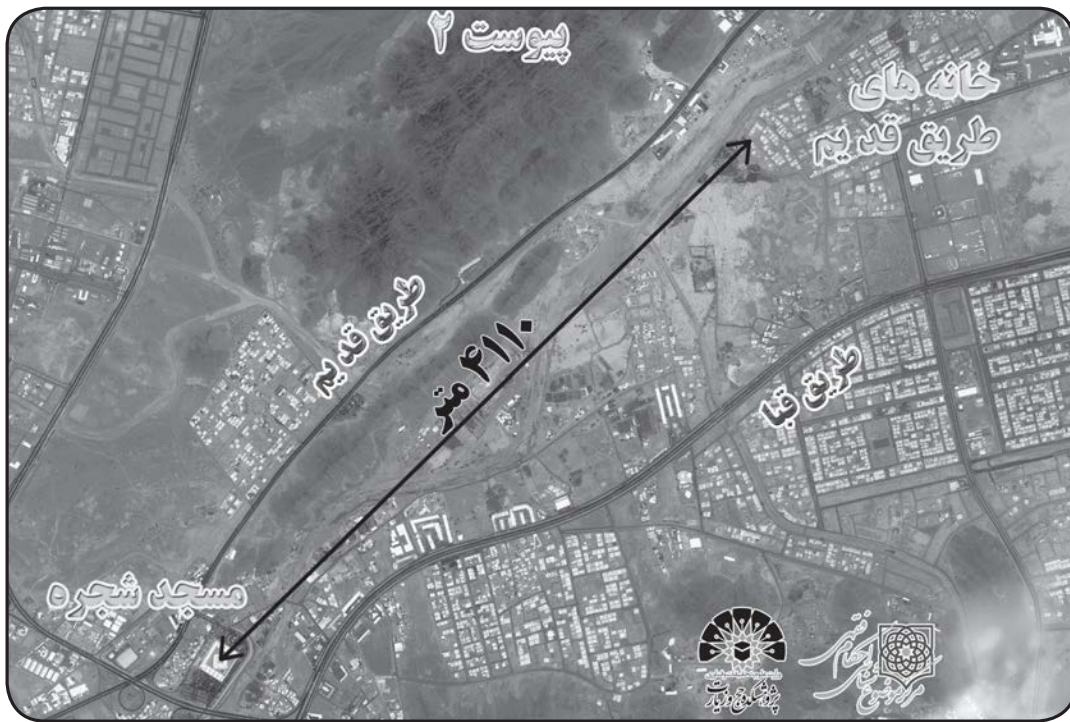
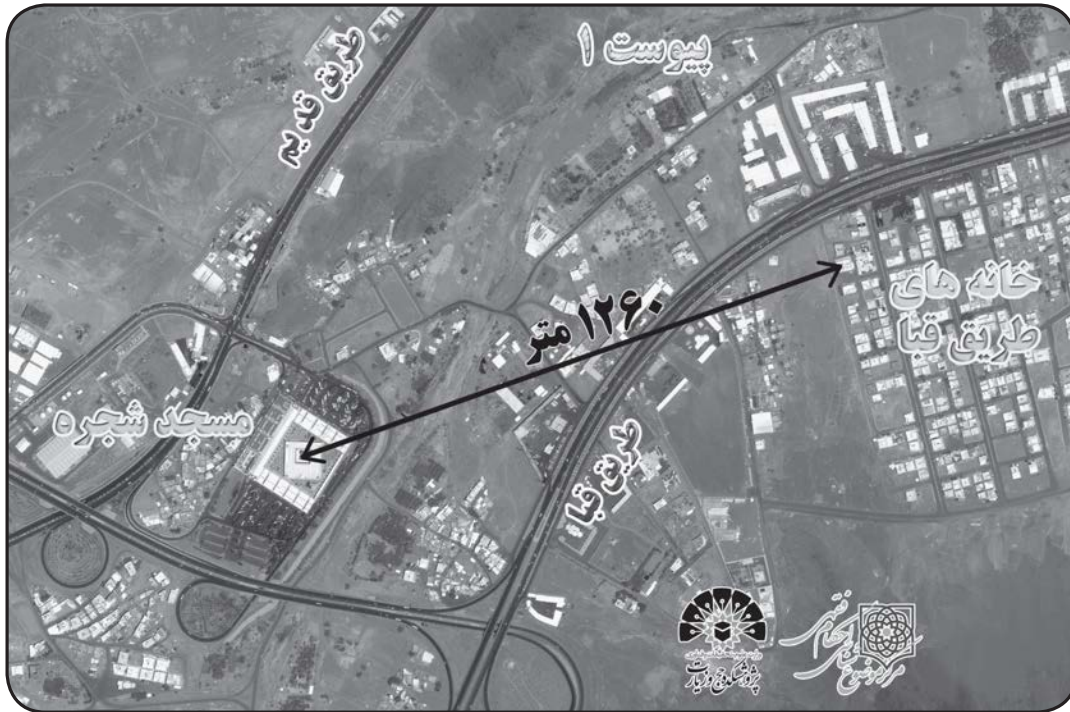

محمد حسین فلاح زاده:

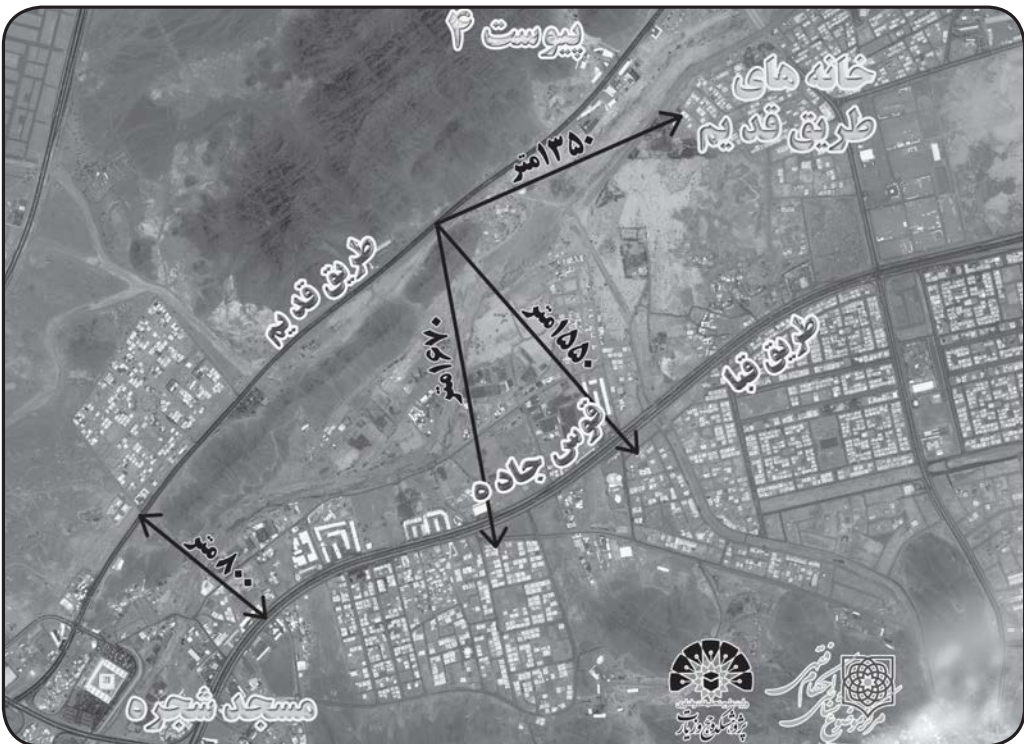
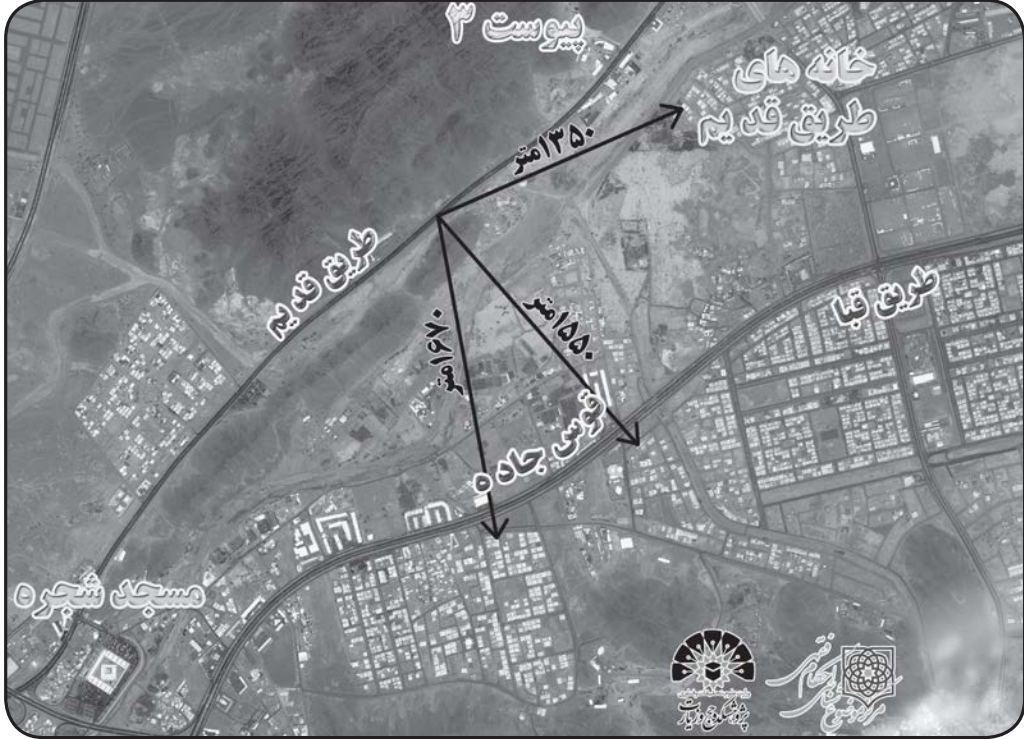
مهندس محمود محبی:

دکتر حمید بهیراوی:

حدود مدینه و موقعیت مسجد شجره

حدود مدینه و موقعیت مسجد شجره

* طواف معذورین در طبقه دوم مسجد الحرام

طواف از مهمترین اعمال عمره و حج، بلکه از ارکان آنها است. برای طواف شرایط و واجباتی ذکر کرده‌اند که از جمله آنها مکان طواف است. برخی از فقها لازم می‌دانند که طواف در محدوده مقام ابراهیم علیه السلام و کعبه باشد و گروهی دیگر خارج از این محدوده را صحیح می‌دانند به شرط آنکه «طواف بالبیت» بر آن صادق باشد، اما اغلب آنان طواف در طبقه دوم را کافی نمی‌دانند، مگر برای معذور و حتی دسته‌ای از فقها بر فرض عدم امکان طواف در صحن مسجد الحرام، استنابه را واجب می‌دانند و به هیچ وجه طواف در طبقه دوم را صحیح نمی‌شمارند. حال سخن بر سر این مطلب است که آیا به طواف در غیر صحن مسجد؛ مثلاً در طبقه اول و دوم و پشت بام مسجد الحرام «طواف بالبیت» صدق می‌کند یا نه؟ برخی از فقها در صورتی که ارتفاع کعبه کمتر از سطح طبقه دوم مسجد الحرام باشد، طواف در آن را صحیح می‌دانند و چنانچه ارتفاع کعبه بالاتر باشد طواف صحیح نیست؛ لذا زائران همیشه سعی می‌کردند که در صحن مسجد طواف کنند، حتی افراد معذور را نیز با ویلچر یا تخت روان طواف می‌دادند، اما در سالهای اخیر از ورود افراد معذور برای طواف در صحن مسجد در ایام ازدحام ممانعت کردند. حتی تخت روان‌ها را نیز جمع‌آوری کردند و همه معذوران را به طبقه دوم هدایت کردند و در این سال‌ها به جهت تخریب شبستان‌های مسجد الحرام و بازسازی آنها، پل مدوری را در صحن مسجد بنا کردند که ارتفاعی در حد طبقه دوم مسجد دارد و معذورین باید بر آن طواف کنند که همان سؤال طواف در طبقه دوم مسجد در اینجا نیز مطرح است. لذا پی بردن به این موضوع که ارتفاع کعبه بیشتر است یا طبقه دوم مسجد یا سطح پل مدور، نیاز به پژوهش بیشتر دارد.

اکنون در این بخش، توجه خوانندگان گرامی را به استفتا و پرسشی در این زمینه و پاسخ مراجع معظم تقلید جلب می‌کنیم:

سؤال: افراد ناتوان که قبلاً با صندلی چرخدار (ویلچر) یا سبد (تخت روان) طواف داده می‌شدند، در سال جاری از طواف در صحن مسجد الحرام منع شده‌اند و حتی ممکن است کسی نباشد تا فرد ناتوان را بر دوش خود حمل کند و طواف بدهد یا همین کار نیز ممنوع شود و چنین افرادی باید در طبقه دوم یا پشت بام مسجد الحرام طواف داده شوند. آیا چنین طوافی کفایت می‌کند یا نه، و وظیفه آنان چیست؟

پاسخ:

* آیت الله بهجت: در صورت عدم امکان، با رعایتِ الأقرب فالأقرب، کفایت می‌کند.
* آیت الله تبریزی: احتیاط واجب آن است که آنها را از طبقه دوم طواف دهند و نایب هم برایشان بگیرند.

* آیت الله خامنه‌ای: طواف باید دور کعبه معظمه، ولو در فضای مابین زمین تا محاذی پشت‌بام کعبه باشد و کف طبقه دوم مسجدالحرام اگر به قدر قامت طواف‌کننده پایین‌تر از نقطه محاذی پشت‌بام کعبه نباشد، طواف از طبقه دوم صحیح و مجزی نیست، و کسی که نمی‌تواند در صحن مسجدالحرام، ولو به وسیله حمل توسط شخص دیگر طواف کند به احتیاط واجب باید خودش در همان طبقه دوم طواف نماید و کسی را هم نایب بگیرد که برای او در صحن مسجد طواف انجام دهد و نماز را هم خودش در طبقه دوم و نایبش در صحن مسجد بخواند و اگر خودش بتواند در صحن مسجد نماز بخواند همان نماز او کفایت می‌کند.

* آیت الله سیستانی: چنانچه احراز شود که طبقه دوم بالاتر از کعبه است، طواف از بالا کفایت نمی‌کند و باید برای طواف از پایین نایب بگیرند و لازم نیست احتیاط کنند و چنانچه مطلب مشکوک باشد، باید احتیاطاً بین طواف از بالا و نایب گرفتن از پایین جمع نمایند.

* آیت الله شبیری زنجانی: در مورد سؤال اگر ممکن باشد کسی فرد ناتوان را بر دوش حمل کند، طواف در محدوده بین مقام ابراهیم و کعبه لازم است و در غیر این صورت باید نایب بگیرند تا در محدوده طواف کند و بنابر احتیاط مستحب نیز خود شخص در طبقه دوم طواف داده شود و چنانچه نیابت نیز ممکن نباشد طواف دادن شخص در طبقه دوم کفایت می‌کند.

* آیت الله صافی گلپایگانی: در فرض مذکور این افراد باید در طبقه دوم طواف داده شوند و بنابر احتیاط واجب نایب هم گرفته تا برای آنان در صحن مسجدالحرام طواف نماید.

* آیت الله فاضل: در فرض سؤال، چنانچه کعبه مقدسه از طبقه دوم پایین‌تر نباشد، احتیاط واجب آن است که علاوه بر اینکه در طبقه دوم طواف داده می‌شوند، استنباه هم بنمایند؛ والله العالم.

* آیت الله مکارم شیرازی: در این گونه موارد که راهی جز این نیست، طواف در طبقه بالا کفایت می‌کند.

* آیت الله نوری همدانی: طواف در طبقه فوقانی صحیح نیست و این قبیل افراد باید به وسیله کول گرفتن طواف خود را انجام بدهند و اگر ممکن نشد، لازم است برای طواف خود نایب بگیرند.

* آیت الله وحید خراسانی: در مفروض سؤال باید نایب بگیرد که در صحن مسجدالحرام طواف

نماید و در صورتی که متمکن می‌باشد و بر او حرجی نیست، احتیاط واجب آن است که خودش هم از طبقه دوم طواف نماید.

صورتجلسه موضوع شناسی ارتفاع کعبه

تاریخ: ۱۳۹۳/۰۴/۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

برابر سوابق، مکاتبات، مذاکرات و جلسات منعقدہ فی ما بین کارشناسان فقهی پژوهشکده حج و زیارت (وابسته به بعثه مقام معظم رهبری) و مرکز موضوع شناسی احکام فقهی مقرر گردید تا موضوع اندازه گیری ارتفاع کعبه معظمه و ابعاد آن و همچنین ارتفاع طبقه دوم مسجدالحرام و پل مدور جدیدالاحداث (جهت طواف معذورین) بصورت مشاهدات مستقیم و میدانی مبتنی بر روش های خاص ریاضی و بوسیله ابزارهای مختلف مقدور انجام پذیرد، لذا در بازه زمانی ۲۴ الی ۲۶/۳/۹۳ موضوع مذکور توسط امضاء کنندگان ذیل به اجرا درآمد که نتایج آن به شرح زیر اعلام می گردد:

الف: ارتفاع کعبه:

۱- مبتنی بر روش استفاده از ابزارهای اندازه گیری بر اساس اصول مثلثات (در گوشی های همراه هوشمند) ارتفاع کعبه ۱۳/۳۵ متر می باشد.

۲- مبتنی بر روش عکس برداری و اندازه گیری از روی آن ارتفاع ۱۳/۱۰ متر برآورد میگردد.

۳- مبتنی بر روش اندازه گیری با متر لیزری توسط مسؤل دفتر فنی دفترمجری طرح های عمرانی سازمان حج ۱۳/۲۱ متر میباشد،

بنا بر این ارتفاع کعبه با صرف نظر از تفاوت های جزئی و از طریق معدل گیری برابر ۱۳/۲۰ متر تعیین میگردد.

ب- ارتفاع طبقه دوم پل مدور جدیدالاحداث:

برابر اندازه گیری معادل ۱۳/۸۵ متر میباشد.

ج- ارتفاع طبقه دوم جدیدالاحداث شبستان مسجدالحرام:

با توجه به تکمیل نبودن کف سازی در نهایت ارتفاع این بخش بالاتر از طبقه دوم پل مدور و کعبه می باشد.

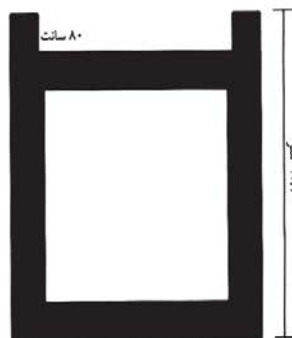
نتیجه گیری: با عنایت موارد معروضه و بهره گیری از روش های مختلف اندازه گیری و همچنین نامه (پیوست) جمع بندی از این قرار می باشد:

ارتفاع طبقه دوم پل مدور و طبقه دوم جدیدالاحداث شبستان مسجدالحرام به میزان در حدود ۵۰ سانتی متر بیشتر از ارتفاع کعبه برآورد می گردد.

توضیح:

ارتفاع اندازه گیری شده از کف صحن مسجد الحرام تا انتهای جانپناه بوده نه از کف پشت بام. و ارتفاع جانپناه به میزان ۸۰ سانتی متر بر آورد میگردد.

محمد حسین فلاح زاده:
مهندس محمود محبی:
دکتر حمید بحیرایی:

گفتنی است پیشتر نیز حضرت حجت الاسلام و المسلمین منصور مظاهری همراه یکی از مهندسان و معماران زبده، به بررسی این موضوع پرداخته و به این نتیجه دست یافته اند که ارتفاع سازه جدید (پل مدور) بیش از ارتفاع کعبه مشرفه است. به گزارش زیر توجه کنید:

به گزارش خبرنگار اعزامی پایگاه اطلاع رسانی حج به مکه مکرمه، حجت الاسلام مظاهری، کارشناس بخش استفتائات بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه، در نخستین نشست روحانیون کاروانها در سال جدید، با بیان اینکه اندازه گیری ارتفاع سازه های جدید در مسجد الحرام و دیوار کعبه معظمه از سطح زمین تا زیر ناودان و از ناودان تا سقف خانه کعبه به وسیله لیزر انجام شده است، گفت: این کار توسط یکی از مهندسان زبده و معمار سرشناس ایرانی صورت گرفته است.

وی ادامه داد: پیشتر اعلام شده بود که ارتفاع دیوار کعبه از زمین تا زیر ناودان ۱۲ متر و ۲۳ سانتی متر است؛ در حالی که طبق محاسبات دقیق انجام شده، معلوم شد این ارتفاع، ۲ سانتی متر از اندازه اعلام شده، کمتر است. بنابراین، مجموع محاسبات نشان می دهد که ارتفاع کعبه از روی رینگ حلقوی، ۴۸ سانتی متر پایین تر می باشد.

تصاویر سازه جدید در مسجد الحرام

